

EN UN MÓN MILLOR

Proposta didàctica de Ramon Breu

SINOPSI-COMENTARI

Anton és metge i divideix el seu temps entre una petita ciutat danesa i la seva feina en un camp de refugiats a l'Àfrica. En aquests dos mons tan diferents, ell i la seva família s'enfronten a conflictes que els empenyen a escollir entre la vergonya i el perdó. Anton i la seva dona Marianne tenen dos fills i consideren la possibilitat de divorciar-se. El gran, Elias, de dotze anys, pateix el constant *bullying* d'uns

companys de l'escola fins que un altre noi el defensa. Es tracta de Christian, que acaba de traslladar-se a Dinamarca des de Londres amb el seu pare. La mare de Christian ha mort recentment i el nen no ha superat la pèrdua. Elias i Christian no triguen a estar molt units, però quan Christian involucra Elias en un perillós acte de revenja que pot tenir conseqüències tràgiques, els seus pares hauran de ajudar-los a entendre la complexitat de les emocions, del dolor i de l'empatia, i considerar la necessitat de donar una resposta civilitzada a la violència.

En un món millor es va endur el 2011 el Globus d'Or a la millor producció estrangera i després l'Oscar a la millor pel·lícula en llengua no anglesa. Està rodada en danès, i en aquesta categoria competia a Hollywood amb l'esplèndida i retorçada *Incendies* i amb la no menys escabrosa *Beautiful*. El film constitueix una visita al terreny de la violència i de la venjança narrada amb serenitat i des d'un context en què es barreja la vida acomodada dels ciutadans del Nord europeu, i la incertesa i la pobresa d'un campament africà on la gent lluita cada minut per sobreviure.

Com sol ser habitual en les seves històries, tot podria ser perfecte en l'univers que traça Jensen i que posa en imatges Bier, però l'Europa acomodada té molt d'aparença. El protagonista d'*En un món millor*, pel seu treball com a metge, comprova en la seva pròpia pell les diferències evidents que hi ha entre el món en què creixen els seus fills i aquest altre on la gent no té gairebé res i on sembla que tot pot saltar per l'aire, encara que curiosament els nens africans es mostren feliços simplement jugant amb una pilota que comparteixen entre tots.

Nens que no han perdut la vitalitat encara que estiguin familiaritzats ancestralment amb l'horror, assetjats per *matons* que consideren legítim i natural el dret de cuixa, exercir el sadisme i la tortura contra els més febles.

Bier trasllada la intensitat del conflicte del seu relat a Dinamarca i col·loca al centre del problema a dos nens de dotze anys, sense problemes econòmics, que habiten un paradís social. Però aquests nens europeus són massa vulnerables. Es tracta de nens humiliats i ofesos en ser elegits com l'aneguet lleig en aquest ambient escolar que pot ser tan cruel com asfixiant, nens insomnes i amb atracció cap al buit, violents, introvertits i traumatitzats, aïllats del món per la convulsió que provoca la pèrdua de la mare o amb la necessitat compulsiva de trobar culpables de la seva dissort.

Els col·loquen el dit a la nafra en convertir la seva pròpia infància en alguna cosa més complexa del que a primera vista podria semblar. L'idealisme del metge i la seva lluita personal per posar un gra de sorra per fer un món millor, la seva serenitat i el seu intent per resoldre les coses de forma pacífica i civilitzada toparan de cara amb conductes de barbàrie.

Tots els plantejaments morals que fa aquesta pel·lícula, de vegades ombrívola, de vegades lluminosa, creen inquietud. El film retrata immillorablement el poder del caos, la violència com a motor en les relacions de poder, la temptació dels que la pateixen de respondre també amb violència, la dificultat d'ordenar la pròpia vida quan els fantasmes no deixen d'amenaçar i l'èpica tasca d'educar els infants... I també ens mostra aquest pou insondable de pors i incerteses, quan la vida dels adults és a la deriva.

Aquest film danès de Susanne Bier ens parla de temes d'una gran importància en l'educació diària: com escollir la resposta adequada davant la violència i l'agressivitat, l'assetjament escolar com a malson permanent, la solidaritat i el compromís personal davant la misèria moral i material del continent africà, les relacions entre pares i fills ... Un film que aporta una enorme riquesa per al debat, la introspecció, l'autoanàlisi i la reflexió.

FITXA DE LA PEL·LÍCULA

Títol original: *Haevnen*.

Direcció: Susanne Bier.

Guió: Anders Thomas Jensen basat en un argument de Susanne Bier i Anders Thomas Jensen.

Producció: Sisse Graum Jorgensen.

Fotografia: Morten Soborg.

Muntatge: Pernille Bech Christensen y Morten Egholm.

Música: Johan Söderqvist.

País: Dinamarca, 2010.

Durada: 113 minuts.

Intèrprets: Mikael Persbrandt (Anton); Trine Dyrholm (Marianne); Ulrich Thomsen (Claus); Markus Rygaard (Elias); William Johnk Nielsen (Christian); Elsebeth Steentoft (Signe); Satu Mikkelinen Helena (Hanna); Camilla Gottlieb (Eva); June Wawero (Pacient); Dynah Bereket (Senyora Gammel); Wil Johnson (Doctor); Emily Mulaya (Sygeplejerske); Gabriel Muli (Traductor).

PANTALLA D'ACTIVITATS

1. Escriviu la sinopsi del film.
2. Completeu aquest quadre d'anàlisi dels personatges:

	Elias	Christian	Anton	Marianne
Personalitat				
Evolució al llarg del film				
Aquest personatge em recorda a...				

3. Per què creieu que l'Anton divideix la seva activitat professional entre Europa i Àfrica?
4. Descriviu els dos paisatges que apareixen a la pel·lícula, l'africà i el nòrdic europeu. Què us crida l'atenció de cadascun d'ells?
5. Per què creieu que l'Elias és víctima de *bullying*. Heu vist algun cas semblant?
6. Us sembla apropiada la resposta d'en Christian sobre en Sofus?
7. En una escena del film observem com el professorat del centre educatiu organitza una reunió de reconciliació entre els nois. Creieu que són sincers quan fan les paus? Què caldria haver fet?
8. Després d'aquesta sessió en Sofus vol fer-se amic d'en Christian. Per què?
9. En l'escena on l'Anton és agredit per voler posar pau entre el seu fill petit i un altre nen en els gronxadors, ¿què creieu que calia haver fet, el que va fer l'Anton o tornar l'agressió? Què haguéssiu fet vosaltres?

10. En una escena posterior, l'Anton i els nois van a veure l'agressor, en Lars, al taller on treballa. Aquest el torna a pegar. L'Anton, però, li explica el que pensa de la situació. Què pensen en realitat l'Elias i el Christian? Quina és la vostra opinió? Qui *guanya*?
11. Què sent l'Anton quan, un cop sol, pensa en l'agressió i en la seva actitud davant els nois?
12. Parlem ara de les seqüència de l'Àfrica. Qui és en Big Man? Quina mena de grup dirigeix? Què fa amb algunes dones?
13. Quan en Big Man és portat a l'hospital del campament amb una greu ferida, per què l'Anton el cura? Esteu d'acord amb l'ajudant de l'Anton quan li diu: *No t'entenc*. Què hauríeu fet vosaltres?
14. Per què l'Anton fa fora en Big Man de l'hospital? Ara demostra la seva *valentia*?
15. Per què linxen en Big Man?
16. Valoreu l'episodi de la bomba i el comportament de l'Elias.
17. En Christian creu que l'Elias és mort i puja dalt de la sitja per suïcidar-se. L'Anton intueix on és el noi i ho impedeix. ¿Per què en Christian s'ha comportat d'aquesta manera: demostrar tanta ràbia; construir un explosiu; voler suïcidar-se...?
18. Quan en Christian li parla de la seva mare morta, l'Anton diu: *Hi ha un vel entre un mateix i la mort. Un dia aquest vel desapareix perquè un ésser estimat mor, però després aquest vel torna al seu lloc*. Què vol dir amb aquestes paraules?
19. Redacteu unes conclusions sobre les reflexions que us ha portat la pel·lícula *En un món millor*. Per cert, a què fa referència el títol?

LLENGUATGE I TÈCNiques AUDIOVISUALS

1. La càmera en mà o *steadicam* és un moviment de càmera realitzat amb una càmera que amb els seus accessoris va subjecta a l'espatlla de l'operador mitjançant cinturons i suports lleugers per evitar vibracions. D'aquesta forma és possible realitzar, també, moviments combinats de panoràmica i *tràveling*. Es tracta d'un efecte que s'aprecia en algunes filmacions per a televisió fetes en condicions difícils (accidents, guerres, aglomeracions...). En quins moments de *En un món millor* observem la utilització de la *steadicam*? Quina sensació ens dóna?
2. En el film observem una utilització intensiva del primer pla. Què és un primer pla? Quina funció expressiva té?
3. El *muntatge altern* consisteix en dues o més accions que es produeixen en el mateix moment, però en llocs diferents i que, finalment, convergeixen. Les escenes de persecució en serien un exemple. A *En un món millor* en tenim força exemples: en l'escena de l'esclat de la bomba veiem com la mare i la seva filla que fan *footing* s'aproximen al lloc fatídic i, per altra banda, veiem els dos nois que preparen l'atemptat. Quines altres seqüències amb *muntatge altern* podríeu identificar?
4. En les escenes on els protagonistes se situen dalt del terrat de la sitja del port, la càmera realitza les dues angulacions més habituals, el *picat* i el *contrapicat*. En què consisteixen?

TRÀVELING DE LECTURES

PARLA LA DIRECTORA DE *EN UN MÓN MILLOR*

Dinamarca, una societat avançada queda en molt mal lloc després de veure "En un món millor"

Vaig treballar molt sobre aquesta idea amb Anders Thomas Jensen, el guionista. Vam discutir sobre la fragilitat que hi ha en aquesta idea de societat idíl·lica, preguntant-nos qui era i on era el més gran enemic d'aquesta societat, i el vam situar en un nen, que simbolitza la innocència pura. Aquest és el punt de partida.

És la violència a l'infantesa un problema important en el seu país?

No crec que Dinamarca sigui una societat especialment marcada per aquest problema, que és comú a molts països. Però tampoc crec que aquest sigui el gran tema de la pel·lícula, que en realitat tracta sobre la venjança. Però el moving és un dels factors que fa que algú que no és realment violent o dolent es converteixi en perillós per culpa del dolor, perquè se sent sol, fora de joc...i per això permet que passin coses que en altres situacions mai hauria admès.

Ha volgut traçar una paràbola sobre la presència de la violència en la societat europea en general?

No exactament, però a la pel·lícula la violència no és només un problema que afecti els nens, també apareix entre els adults, simplement la seva aparença és una mica diferent. D'alguna forma parla de com pots convertir-te en un terrorista, sobre com un nen petit pot passar a ser això. I és interessant, perquè sempre els donem als nens normes sobre allò que pot ser perillós o malvat sense ser conscients de com de proper tenim el mal de nosaltres.

Tenia clar que per parlar de venjança com a sentiment humà havia d'ensenyar-la en dues societats oposades com l'africana i l'europea?

Sí, era important agafar dues societats diferents. Una és la privilegiada i confortable i l'altra és pobra i desolada. La pel·lícula ens ensenya que els nostres problemes són bastant semblants, encara que tinguin diferents formes, però en essència són els mateixos.

En què es va inspirar per realitzar "En un món millor"?

Vaig tenir diverses xerrades amb l'Anders Thomas Jensen sobre el fet que Dinamarca és percebuda com un lloc ideal i harmònic, encara que les coses no siguin en realitat tan perfectes. Vam començar a pensar en una història on un sèrie d'esdeveniments tinguessin efectes dramàtics a la vida de la gent per trencar amb aquesta imatge de lloc perfecte on viure. Així va començar a desenvolupar-se la història de dos nois que es fan

amics, però de sobte un d'ells es torna violent. Normalment creiem, o volem creure, que els nens petits són bons i amorosos, però en aquest cas un nen de dotze anys es converteix en un ésser gairebé maligne perquè està enutjat.

Va tenir alguns problemes amb el govern del Sudan, que va acusar la pel·lícula de ser antimusulmana i de descriure "condicions irrealistes a Darfur". Quina va ser la seva reacció?

La pel·lícula no té res a veure amb Darfur. Va ser rodada parcialment a Kènia i l'acció se situa en un punt indeterminat d'Àfrica. A més, la història no té res a veure amb la religió. Es tractava d'una acusació sense cap fonament.

Fragment de l'entrevista realitzada per Annika Pham i publicada al programa de mà dels cinemes Golem (Madrid). Desembre 2010.

Activitats

1. Escriviu una sèrie de qüestions que li volguéssiu preguntar a la directora del film *En un món millor*.
2. Susanne Bier diu que la seva pel·lícula tracta sobre la venjança, però quins altres temes són importants en el film?
3. De quin tema tractaríeu si haguéssiu de fer una pel·lícula de ficció?
4. Quina situació es viu al Sudan i a Darfur que va provocar la queixa de les seves autoritats? Creieu, després de veure la pel·lícula, que està justificada?

L'ASSETJAMENT ESCOLAR

Les agressions i la violència en els centres educatius representen un problema en molts països del món des de fa dècades. Les conductes d'intimidació i maltractament (bullying) solen consistir en accions verbals o físiques de tipus negatiu amb un propòsit hostil. Aquestes conductes, que no tenen res de trivial o anodí, causen a mitjà termini un dany evident en els nens i nenes victimitzats i interfereixen seriosament en el seu desenvolupament.

La victimització causada per la violència i l'assetjament escolar s'esdevé en el moment en que una persona es converteix en víctima de les conductes de violència verbal o modal de manera recurrent, de tal manera que el que el nen o nena espera en anar a l'escola o institut és ser victimitzat per elles. Les víctimes poden ser alumnes amb menys poder que l'agressor, que en ocasions és més gran, més fort o de més edat; però també poden ser simplement alumnes triats com a objectius de l'assetjament per banalitats o diferències irrelevantes (incorporar-se una setmana més tard al curs, fer els deures cada dia, no encistellar una cistella decisiva, caure a classe de gimnàstica, ser presentat com un espieta per algun succés puntual, presentar alguna diferència que serà explotada per estigmatitzar-lo).

La repetició en el temps de les conductes de maltractament i intimidació produeix una espiral de victimització que fa que els alumnes implicats en elles com a víctimes surtin difícilment d'aquest procés. La por i la indefensió que produeix en les víctimes la impunitat de les conductes de maltractament i la indiferència dels adults tendeix a consolidar un model de relació entre els nens i nenes que desenvolupen conductes de fustigació i les seves víctimes: els uns, cada vegada més crescuts i embravits per les seves accions, i els altres cada vegada més danyats i inermes per la indefensió apresada. Els infants i joves víctimes del maltractament i la intimidació es tornen cada vegada més incapaços de defensar-se i interioritzen progressivament la indefensió, que és la causa central de tots els danys psicològics que comencen a aparèixer.

(...) Els costos derivats de l'assetjament escolar són alts, tant per als individus que el pateixen com per a les famílies, els centres escolars i la societat. Els agressors que desenvolupen aquest tipus de conductes de maltractament i els infants objecte de victimització generen costos per a tota la vida. Es tracta d'un grup de risc elevat, en la mesura que s'ha detectat que la majoria acaben sent usuaris més freqüents dels serveis de salut mental, de les fiscalies de menors, dels organismes d'educació especial i dels serveis socials assistencials.

Interrompre aquest model de comportament ha esdevingut una qüestió de vital importància per a tots, des de les autoritats educatives, fins a les famílies. Els centres educatius que davant dels primers indicis d'una situació de maltractament imposin mesures educatives per reconduir aquesta situació amb rapidesa protegiran la víctima de danys psicològics més greus; els assetjadors, ja que se'ls reeducarà sobre la base que aquest tipus de conductes no estan justificades de cap manera; els espectadors, perquè deixaran d'aprendre que un passatemps és produir dany als altres. Al seu torn, els equips de salut mental treballaran amb més rapidesa amb la víctima i, el que és més important, amb l'assetjador, per esbrinar els motius que l'han dut a actuar d'aquesta manera (si cal actuaran els Serveis Socials del municipi). Per altra banda, el centre escolar com a institució haurà deixat ben clar que aquest tipus d'accions no han estat permeses, ni seran permeses en el futur, i així deixaran assentat un precedent positiu.

Canvis en les conductes de l'alumnat que pateix assetjament i violència escolar:

- *Canvis sobtats en el comportament (ferides, roba deteriorada, falta de material, aproximació als adults a l'hora del pati...).*
- *Estratègies d'evitament (excuses per no anar a l'escola o institut, voler canviar de centre, fòbia a anar a classe).*
- *Canvi bruscat en l'estat d'ànim (apatia i depressió, plor incontenible o exagerat, tristesa).*
- *Canvis en la personalitat (retraïment, irritabilitat...).*
- *Simptomatologia psicossomàtica (ansietat, insomni, mal de panxa, vòmits i nàusees al matí).*
- *Recerca d'objectes perduts.*
- *"Evitament" social envers els pares (no voler compartir el temps amb ells).*

- Evitar explicar coses de l'escola o institut.
- Pèrdua d'autoestima i indefensió.

Conseqüències de l'assetjament i violència escolar en l'entorn escolar:

- Perjudica el desenvolupament global de l'alumne/a.
- Minva l'oportunitat d'aprendre.
- Redueix els comportament cooperatius.
- Perjudica el sentiment d'afiliació o pertinença a la institució educativa.
- Interfereix en el desenvolupament de la creativitat.
- Origina malestar, descoratjament i falta de confiança en el professorat.

Perjudicis de l'assetjament escolar:

- Alteracions cognitives (dificultat d'atenció, pèrdua de memòria, distorsió del raonament...)
- Trastorns emocionals (ansietat, depressió, frustració, esgotament emocional...)
- Alteracions del comportament (aïllament, falta d'implicació, retraïment, inhibició, agressivitat, rutines obsessives, conductes addictives...)
- Simptomatologia psicossomàtica (malsons, son interromput, trastorns gastrointestinals, manca de gana, plor...)

Transeduca. Dossier de l'obra *Trucada perduda* elaborat per Jordi Frauca. 2012. Adaptació de Cinescola.

Activitats

1. Què enteneu per *bullying*?
2. Com reconeixeríeu una situació d'assetjament escolar?
3. Coneixeu casos d'assetjament escolar a través de les xarxes socials?
4. Què creieu que caldria fer per frenar els casos de *bullying*?

NORD I SUD: ELS DOS POLS D'UN MÓN DESIGUAL

El contrast de les ocupacions d'Anton a Dinamarca i l'Àfrica, posa de manifest les enormes diferències entre el món ric d'Occident i el continent africà, assetjat per la por, les guerres i la misèria. El següent text incideix en aquest aspecte del film:

Quan parlem de Nord i Sud no només ens estem referint a determinats punts geogràfics o als dos hemisferis del planeta. Amb aquests dos termes designem també el profund abisme que separa els països rics – majoritàriament ubicats a l'hemisferi nord – dels països pobres – majoritàriament ubicats al sud dels primers.

Allò que separa aquests Nord i Sud no és una línia imaginària – l'equador – sinó una de ben real: la línia de la pobresa. Trobar-se per sobre d'aquesta línia vol dir, generalment, tenir les necessitats bàsiques ben cobertes: habitatge

digne, aliment, medicaments, educació, etc. Viure per sota de la línia sol significar escassetat o privació de béns tan essencials com aigua potable, electricitat o vacunes.

D'altra banda, la desigualtat no només es dona entre Nord i Sud, entre països enriquets i països empobrits, sinó també dins dels propis països. Tant al Nord com al Sud, en termes relatius, els rics són cada cop més rics i els pobres són cada cop més pobres.

La conclusió sembla clara: el món actual crea més riquesa que mai, però no és capaç de repartir-la amb equitat. Moltes vegades, el desequilibri entre els diferents territoris, i dins d'un mateix territori entre unes persones i unes altres, augmenta dia rere dia.

Fa uns quaranta anys, el 20% més ric de la població mundial acumulava 30 vegades més riquesa que el 20% més pobre. Actualment, aquesta diferència gairebé s'ha triplicat.

El 12% de la població mundial que viu a Amèrica del Nord i a l'Europa occidental és responsable del 60% del consum mundial, mentre que el 33% que viu a Àfrica i al sud d'Àsia s'ha de conformar amb el 3,2%.

Vivim en l'era de les telecomunicacions, però un 65% de la població mundial no ha realitzat mai una trucada telefònica i un 30% no disposa ni d'electricitat.

Àfrica necessita metges i els pocs que té se'n van. Fins a 23 000 professionals sanitaris abandonen anualment el continent africà per nodrir hospitals del Regne Units, els Estats Units, Nova Zelanda o Austràlia. Això suposa una sagnia que aguditza la crisi dels sistemes sanitaris d'Àfrica que, si ja eren fràgils fa una dècada, ara s'enfronten a més a la pandèmia de la sida.

J.M. Bueno Matos i Martí Orriols, X. (2008) *Mores. Educació eticocívica*. Barcelona: Vicens Vives. Pàgs. 88 i 91.

Activitats

1. En quines condicions viuen els habitants del campament en que l'Anton desenvolupa la seva feina a l'Àfrica?
2. Quines conseqüències té que un 30 % de la població mundial no disposi d'electricitat?
3. Per què marxen els metges africans de l'Àfrica? Com valoreu aquest fet?
4. Investigueu sobre els objectius de desenvolupament del mil·lenni: què són? Quan van sorgir? Qui els ha de complir? Se n'estan complint els terminis previstos? Per què?

CONTRACAMP: ASPECTES DIDÀCTICS PER AL PROFESSORAT

ELEMENTS DE DEBAT I RELACIONS QUE ES PODEN ESTABLIR

- Actituds de resposta davant la violència i la barbàrie.
- L'assetjament escolar.
- Compromís i solidaritat amb els països pobres.
- La influència dels altres en el nostre comportament.
- Els sentiments i les relacions personals com a elements principals de la vida de les persones.
- Relacions pares i fills.
- La mort d'un ésser estimat.
- La importància de la interpretació en el cinema i el teatre.

OBJECTIUS FORMATIUS

- Reflexionar sobre les nostres respostes davant les agressions.
- Debatre sobre les causes i conseqüències del *bullying* o assetjament escolar.
- Percebre les metàfores i simbolismes en obres cinematogràfiques.
- Conèixer la tasca dels /de les cooperants als països pobres.
- Analitzar respostes diferents davant una mateixa situació de conflicte.
- Observar les conseqüències de determinats actes de venjança.
- Conèixer cinematografies minoritàries i desconegudes com la danesa.
- Aproximar-se a l'estudi i anàlisi d'obres cinematogràfiques.

CONTINGUTS

- Els mètodes violents i les provocacions per resoldre els conflictes.
- L'assetjament escolar.
- La venjança i les seves conseqüències.
- La reflexió pròpia i amb els pares davant d'un problema.
- La cooperació amb el Tercer Món.
- Amistat i solidaritat.
- Conceptes del llenguatge audiovisual: Plans, angulacions, muntatge altern i *steadicam*.

CRITERIS D'AVALUACIÓ

- Expressar opinions raonades sobre els continguts a desenvolupar.
- Prendre consciència de les conseqüències de les actituds violentes.
- Reflexionar sobre l'assetjament escolar encara que sigui com a espectadors.
- Aprofundir en el coneixement del llenguatge audiovisual per tal de comprendre millor la creació dels missatges en aquest suport.
- Visionar el film de manera atenta, correcta i respectuosa.
- Respondre les qüestions de comprensió i del llenguatge audiovisual de forma reflexiva i interessada.
- Identificar els temes i subtemes de la pel·lícula.
- Llegir de forma comprensiva els textos de la proposta didàctica i realitzar adequadament les activitats.
- Participar activament en els debats que es puguin suscitar.

- Presentar les feines proposades de manera correcta tant oralment com per escrit.

COMPETÈNCIES BÀSIQUES

- Competència social i ciutadana: Valorar les actituds violentes i d'assetjament escolar.
- Competència audiovisual: llenguatge i tècniques audiovisuals
- Competència lingüística: tràveling de lectures
- Competència sobre el tractament de la informació

WEBS I ALTRES REFERÈNCIES

<http://enunmundomejor-lapelicula.blogspot.com/>

www.sinexcusas2015.org

www.IntermonOxfam.org/educar/global

www.un.org/millenniumgoals

<http://www.cinescola.info/Pelis%20pdf/Blood%20Diamond.pdf>

<http://www.cinescola.info/Pelis%20pdf/Constant%20Gardener.pdf>

Ambròs, A.; Breu, R. (2007) *Cinema i educació*. Barcelona: Editorial Graó.
Bueno Matos, J.M. i Martí Orriols, X. (2008) Mores. *Educació eticocívica*.
Barcelona: Vicens Vives
Transeduca. Dossier de l'obra *Trucada perduda* elaborat per Jordi Frauca.
2012.